

POSTANOWIENIE

Dnia 1 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa M. D.
przeciwko S. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.
o premię,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 1 kwietnia 2025 r.,
skargi strony pozwanej o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie
z dnia 16 lutego 2024 r., sygn. akt VII Pa 60/23,

1. odrzuca skargę,

**2. zasądza od S. spółki z o.o. z siedzibą w W. na rzecz M. D.
kwotę 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.**

[SOP]

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 16 lutego 2024 r., sygn. akt VII Pa 60/23, Sąd Okręgowy –
Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Warszawa – Praga w Warszawie – w
sprawie z powództwa M. D. przeciwko S. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w W. o premię – zmienił zaskarżony apelacją powoda wyrok Sądu
Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dla Warszawy Pragi -
Północ w Warszawie z dnia 22 maja 2023 r., sygn. akt VI P 90/21, w punktach 1, 2 i

3 w ten sposób, że: 1. zasądził od pozwanej na rzecz powoda tytułem premii kwotę 54.650,20 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 22 września 2020 r. do dnia zapłaty; 2. oddalił powództwo w pozostałej części; 3. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5.697,52 zł tytułem kosztów procesu; 4. nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - kasa Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi - Północ w Warszawie kwotę 462,84 zł tytułem zwrotu wydatków (pkt I.); oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt II.); zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 4.058,90 zł tytułem kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi za czas po upływie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku do dnia zapłaty (pkt III.).

Powód wniósł na powyższy wyrok Sądu Okręgowego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W podstawie skargi (art. 424⁴ k.p.c.) wskazano na naruszenie art. 80, art. 84, art. 85 § 5 k.p. oraz art. 8 w związku z art. 6 k.c. Wskazano, że zaskarżone orzeczenie Sądu Okręgowego jest niezgodne z treścią przepisu 84, art. 80, art. 85 § 5 k.p. oraz art. 8 k.p. w związku z art. 6 k.c.

Powołując się na przepis art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarżący wskazał, że w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy wydając wyrok w sprawie o sygn. akt VII Pa 60/23 naruszył podstawowe zasady porządku prawnego w postaci art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w postaci zasady praworządności oraz art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w postaci zasady dwuinstancyjności postępowania. Sąd Okręgowy – Warszawa Praga w Warszawie wydając wyrok II instancji w zasadniczym zakresie wykroczył poza przepisy prawa pracy i ukształtował stosunek powoda oraz pozwanego w zakresie przysługiwania powodowi prawa do premii rocznej odbiegając od regulacji Kodeksu pracy, a w szczególności odbiegając od przepisu art. 84 Kodeksu pracy, który mówi o świadczeniach należnych pracownikowi, a więc świadczeniach nabytych zgodnie z regulacjami prawa pracy oraz regulacjami wewnątrzzakładowymi.

Ponadto Sąd Okręgowy wydając wyrok zmieniający wyrok Sądu I instancji w istocie pozbawił stronę pozwaną możliwości rozpatrzenia niekorzystnego dla strony pozwanej wyroku zgodnie z zasadą dwuinstancyjności. Sąd Okręgowy Warszawa

Praga w Warszawie, by zapewnić stronie pozwanej prawo do rzetelnego dwuinstancyjnego postępowania sądowego powinien w istocie, w wypadku uznania apelacji za zasadną lub częściowo zasadną, uchylić wyrok sądu I instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia przez sąd I instancji, tak by strona pozwana miała możliwość wdania się w jakąkolwiek realną polemikę z dokonanymi przez Sąd II instancji ustaleniami. W niniejszej sprawie strona pozwana została realnie pozbawiona możliwości rozpatrzenia sprawy w postępowaniu dwuinstancyjnym. Działanie Sądu Okręgowego polegające na rozpoznaniu sprawy co do istoty w II instancji i polegające na zmienieniu wyroku Sądu pierwszej instancji, w istocie pozbawiło stronę pozwaną prawa do rzetelnego dwuinstancyjnego postępowania, co zdaniem strony skarżącej narusza podstawowe zasady porządku prawnego. W związku z tym – w ocenie skarżącego – przesłanka wyjątkowego wypadku rozpatrzenia niniejszej skargi zgodnie z art. 424¹ § 2 k.p.c. jest spełniona.

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o: 1) odrzucenie skargi, z uwagi na fakt, że pozwany mógł skorzystać z innych środków prawnych, w postaci skargi kasacyjnej, jak również z uwagi na to, że w sprawie nie zachodzą przesłanki o których mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c., ewentualnie, w przypadku stwierdzenia, że nie zachodzą przesłanki do odrzucenia skargi, o: 2) oddalenie skargi oraz o: 3) zasądzenie – w każdym przypadku - od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania wywołanego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Skarżącego obciąża więc obowiązek przedstawienia analizy prawnej przepisów dotyczących środków zaskarżenia, których zastosowanie - w odniesieniu do zaskarżonego orzeczenia - jest niedopuszczalne lub z innych przyczyn na

pewno nie mogłoby odnieść skutku. Skarżący powinien zatem wykazać, powołując odpowiednie przepisy, że od zaskarżonego orzeczenia nie przysługiwał (nie przysługuje) środek zaskarżenia, np. skarga kasacyjna, ale także skarga o wznowienie postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 r., V CNP 13/05, LEX nr 186765).

Skarga pełnomocnika pozwanego została zredagowana w sposób niestaranny. Na wstępie wskazano, że skarga została wniesiona przez powoda (M. D.), następnie po analizie zarzutów mogły pojawić się wątpliwości co do strony skarżącej, rozwiane na samym końcu skargi przez weryfikację osoby pełnomocnika strony wnoszącej skargę, która potwierdziła, że skarga została wniesiona przez pełnomocnika strony pozwanej.

Podobny brak staranności wystąpił po wydaniu prawomocnego wyroku przez Sąd Okręgowy w Warszawie. Pełnomocnik mając możliwość wniesienia skargi kasacyjnej, kontestującej ocenę prawną tego Sądu, nie wniósł do Sądu Najwyższego skargi kasacyjnej. Wniósł natomiast skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku.

W postanowieniu z dnia 13 września 2012 r., IV CNP 34/12, Sąd Najwyższy słusznie wskazał, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, ustanowiona ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) jest - podobnie jak skarga kasacyjna - środkiem prawnym sformalizowanym. Wysokie wymagania formalne stawiane skardze są związane nie tylko z jej specjalną, nadzwyczajną funkcją w systemie prawa, ale wynikają także z potrzeby spełnienia wysokich oczekiwań profesjonalnych.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹ i nast. K.p.c.) jest nadzwyczajnym środkiem prawnym, który nie służy uchyleniu lub zmianie prawomocnego orzeczenia, lecz inicjuje pierwszą fazę postępowania zmierzającego do realizacji odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa z tytułu wydania niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia sądu (art. 417¹ § 2 k.c. w związku z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP). Oceny zasadności skargi Sąd Najwyższy dokonuje przy zastosowaniu autonomicznego

pojęcia bezprawności, zgodnie z którym orzeczeniem niezgodnym z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. jest orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007 nr 1, poz. 17; z 17 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC z 2007 nr 2, poz. 35 oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 września 2012 r., SK 4/11, OTK-A 2012 nr 8, po. 97). Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa może mieć miejsce jednak tylko wówczas, gdy poszkodowany uczynił wszystko celem wyeliminowania szkody. Stąd wymaga się od strony, aby skorzystała ze wszystkich przysługujących jej środków prawnych, zwyczajnych i nadzwyczajnych, mających na celu wyeliminowanie (uchylenie lub zmianę) orzeczenia, którego wydanie wyrządziło jej szkodę (art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c., art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). Dopiero bezskuteczność tych działań albo brak możliwości ich podjęcia może uzasadniać roszczenie o naprawienie szkody. Wskazuje to na subsydiarną naturę skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, polegającą na tym, że uwzględnienie jej przez Sąd Najwyższy nie prowadzi do zmiany wadliwego orzeczenia ani wyeliminowania go z obrotu prawnego, stanowi jedynie pierwszy (konieczny) etap postępowania zmierzającego do realizacji odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa.

Rozpatrywana skarga przedstawionych warunków nie spełnia; nie przedstawia argumentacji wykazującej, że skarżący nie mógł skorzystać z innych środków prawnych, o których mowa w powołanym przepisie. Jeżeli więc strona postępowania miała obiektywną możliwość skorzystania ze środka zaskarżenia i z tej możliwości nie skorzystała z przyczyn jej dotyczących, to skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest niedopuszczalna (art. 424⁸ § 2 k.p.c.). Następuje to zarówno przy świadomej rezygnacji z wniesienia środka odwoławczego, jak i przy zawinionej przez stronę (jej pełnomocnika) niemożności skorzystania z takiego środka (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2014 r., II BU 6/13, LEX nr 1463419). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia podlega więc odrzuceniu, jeżeli była możliwa

zmiana lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych, np. skargi kasacyjnej - art. 424⁸ § 2 w związku z art. 424¹ § 1 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2007 r., I BU 12/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 82 oraz z dnia 23 stycznia 2008 r., V CNP 187/07, OSNC-ZD 2008 nr D, poz. 107).

Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż pojęcie wypadku wyjątkowego, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. - na wystąpienie którego powołuje się skarżący - dotyczy zarówno przyczyn niezgodności z prawem orzeczenia wynikających z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych praw i wolności człowieka i obywatela, jak i przyczyn, dla których strona postępowania sądowego nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych do zaskarżenia orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 85/06, LEX nr 738094).

W odniesieniu do obowiązku wskazania naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego, to skarżący powinien nie tylko je przywołać, lecz skonkretyzować, to znaczy wykazać, że dana zasada istnieje w porządku prawnym, ma podstawowe znaczenie dla porządku prawnego co będzie wynikało z dokładnego określenia sposobu jej naruszenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2006 r., V CNP 140/06, LEX nr 1050508). Poszukiwanie tej reguły może polegać na przytoczeniu stosownych przepisów Konstytucji, źródeł prawa pierwotnego UE, czy też w końcu kardynalnych reguł na poziomie ustawowym. Tego zaś skarżący nie uczynił. Przede wszystkim nie wskazano na rzeczowy związek pomiędzy twierdzeniem skargi o naruszeniu przez Sąd drugiej instancji zasady praworządności (art. 7 Konstytucji RP) a sugerowanym naruszeniem art. 84 k.p. zgodnie z którym pracownik nie może zrzec się prawa do wynagrodzenia ani przenieść tego prawa na inną osobę.

Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyjął, że przedmiotem zawartego pomiędzy stronami porozumienia nie była kwestia premii i powód nie zrzekł się jej podpisując ten dokument. Strony miały odmienne stanowiska co do prawa powoda do premii i prowadziły w tym przedmiocie dyskusję. Ostatecznie podpisały porozumienie, ale prawo do premii nie zostało w nim uregulowane ani bezpośrednio, ani pośrednio. W porozumieniu nie ma wprost zapisów o premii, są zaś zapisy dotyczące innych świadczeń. Nie ma jednak

podstaw, aby uznać, że stanowiły one formę rekompensaty powodowi premii. Po pierwsze, strona pozwana była konsekwentna w tym, że taka premia nie jest powodowi należna, nie ma zatem podstaw, aby przyjąć, że chciała zrekompensować pracownikowi świadczenie, które uznawała za nienależne. Po drugie, z zapisów porozumienia nie wynika, by jakkolwiek należność w nim przewidziana, została przyznana w miejsce premii. Wszystkie świadczenia, jakie w porozumieniu zapisano, mają określony tytuł wypłaty. W ocenie Sądu drugiej instancji, wadliwe, naruszające art. 233 § 1 k.p.c., jest ustalenie, że powód wskazał stronie pozwanej, że nie będzie dochodził prawa do premii. Zgromadzone w sprawie dowody takiej okoliczności nie potwierdzają. Wobec tego, biorąc pod uwagę, że to stronę pozwaną obciążał obowiązek dowiedzenia okoliczności, na którą strona pozwana się powołała, należało przyjąć, że strona pozwana wskazanej okoliczności nie dowiodła. Zeznania członka zarządu pozwanej spółki, jako niepotwierdzone innymi dowodami, nie powinny więc zostać ocenione w tej części jako wiarygodne i nie powinny stanowić podstawy dokonanych ustaleń.

Nie ma racji skarżący w twierdzeniu, że Sąd Okręgowy wydając wyrok zmieniający wyrok Sądu pierwszej instancji w istocie pozbawił stronę pozwaną możliwości rozpatrzenia niekorzystnego dla strony pozwanej wyroku zgodnie z zasadą dwuinstancyjności.

W przyjętym w Kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 r., nr 6, poz. 55) sąd drugiej instancji dysponuje kompetencją do prowadzenia postępowania rozpoznawczego, tak w aspekcie gromadzenia materiału procesowego, jak i oceny prawnej, na równi z sądem pierwszej instancji. Prowadzenie postępowania dowodowego w drugiej instancji, nawet w szerokim zakresie, i dokonanie na jego podstawie samodzielnych ustaleń przez sąd odwoławczy, nie prowadzi do naruszenia konstytucyjnego prawa do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji RP), jak również dwuinstancyjnego modelu postępowania sądowego, statuowanego w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2003 r., SK 8/02, OTK-A 2003, Nr 3, poz. 20 i postanowienia Trybunału

Konstytucyjnego z dnia 9 listopada 2010 r., Ts 49/10, OTK-B 2011, Nr 1, poz. 90 i z dnia 6 października 2015 r., Ts 52/14, OTKB 2015, Nr 5, poz. 446).

Wymagania określone w art. 424⁵ § 1 k.p.c. mają charakter konstrukcyjny i powinny być spełnione w sposób kumulatywny, a zatem skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia niespełniająca któregokolwiek z nich jest dotknięta brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine* (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 stycznia 2006 r., III CNP 26/05, LEX nr 568001; z dnia 19 kwietnia 2007 r., I BP 18/07, LEX nr 489024; z dnia 21 czerwca 2007 r., I BP 8/07, LEX nr 567314 i z dnia 5 sierpnia 2010 r., IV CNP 44/10, LEX nr 603892; z dnia 21 września 2023 r., III PUNP 1/23, LEX 3605476).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁸ § 2 w związku z art. 424¹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji. Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. ma podstawę w § 10 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 1935)

[a.ł.]